

זוהי "אכילה ושתייה", כלומר, ניסוך היין מהווה השלמה ל'אכילת המזבח' שבהקטרה, ומאידך יש סברה שהנסכים קשורים דווקא לדם, כי "כפרה ושמחה" – הדם מכפר והיין רומז לשמחת הכפרה. שתי סברות אלה אינן שייכות בסולת, ואולי משום כך סובר ר"מ שדווקא היין קשור לזבח.

סיכום

דעת ר' מאיר שנסכי קרבן מתפגלים אם באו יחד עמו, כלומר שכבר נתקדשו בכלי בשעת שחיטתו. דעת חכמים שאינם מתפגלים, ושני נימוקים נאמרו בגמ' לשיטתם: משום שהנסכים אינם צריכים לבוא באותו היום, וכן משום שניתן לשנותם לזבח אחר, בעוד שלדעת ר"מ השחיטה קובעת את הנסכים לזבח זה דווקא ואסור לשנותם. יש אומרים שעל פי הטעם הראשון מודים חכמים שהנסכים נפסלים, אלא שאין חיוב כרת על אכילתם, ואילו על פי הטעם השני חכמים סוברים שאינם נפסלים כלל (גרי"ז).

בגמ' במנחות נאמר בפשטות שאסור להעביר נסכים מזבח אחד למשנהו. לדעת תוס' (בתירוץ הראשון, שהוא עיקר לדעתם) סוגיה זו סוברת כר"מ, ונראה שלפי זה הלכה כמותו. הרמב"ם פוסק כחכמים ובכל זאת אוסר לשנות נסכים מזבח לזבח אחרי השחיטה, וכמה הסברים נאמרו בשיטתו ליישוב שתי הסוגיות.

ברמב"ם משתמע שר"מ מודה שהסולת שבנסכים אינה מתפגלת, ומחלוקתו ביין בלבד.

ולתכפר בבהמה האחרת, ובוזה הלכה כחכמים שהדבר מותר.

דעת רבי מאיר ב"מנחת נסכים"

בגרסת משנתנו כפי שהיתה לפני רש"י נאמר: "ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים והדם והנסכים הבאין בפני עצמן...". רש"י מוחק את המילים "ומנחת נסכים", משום שבהמשך המשנה נחלקו התנאים בעניינה. תוס' (ד"ה מנחת נסכים) מיישבים גרסה זו, ש"מנחת נסכים" שברישא היא כשאדם נודב מנחת נסכים בפני עצמה, ללא קשר לקרבן בהמה, ובה הכל מודים שאין לה מתירין, ואילו הנסכים שעליהם נחלקו בהמשך הם נסכי בהמה¹⁰. אף הרמב"ם גרס כך, ופירש אחרת, ש"מנחת נסכים" היא הסולת שבמנחות ואילו "נסכים" הם נסכי היין בלבד¹¹. כך גם כתב בהלכותיו (הנ"ל): "והיין, בין יין הבא עם הנסכים בין יין הבא בפני עצמו, והמנחות הנשרפות... כגון מנחת כהנים ומנחת נסכים".

מדבריו משתמע שאף ר"מ לא נחלק אלא ביין, אבל בסולת אף הוא מודה שאינה מתפגלת, ולא ברור מה טעמו של דבר (תוס' יו"ט). באבן האזל (הל' איטורי מזבח וזה) כותב, שמכיוון שהסולת נקטרת יש מקום לומר שהיא תתיר את עצמה, אבל היין, שמתנסך ללא הקטרה, זקוק לגורם אחר שיתירנו, ולכן יש לומר שדם הזבח מתירו. יש להוסיף, שלניסוך היין יש קשר מיוחד לזבח, על פי האמור בגמ' במנחות (כ,א) שיש סברה שהנסכים קשורים לאימורין, כי

מערכה קב. פיגול ומעילה בלוג שמן של מצורע (מד,א-ב)

מכן הוא נותן ממנו על בהונות המצורע וראשו, ושייריו נאכלים לכהנים.

לוג השמן אינו נחשב כ"נסכים", שכן אינו מתנסך או מוקטר על גבי המזבח. עם זאת, התורה קושרת אותו לקרבן האשם, ככתוב (פס' יב): "ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן והניף אותם תנופה לפני ה'", כלומר, האשם והלוג מונפים יחד (מנחות סא ע"א). כמו כן נאמר, שהשמן ניתן בבהונות "על מקום דם האשם" (פס' יב).

שההזאה נעשית בהיכל עצמו על הפרוכת, וכן דעת המאירי (יומא סא,א). לעומתם, התוס' (במנחות שם ד"ה איכא) ובר"ש (בפירושו לנגעים פ"ד מ"ז) סוברים שההזאה נעשית בעזרה, לכיוון ההיכל, וכן משמע ברמב"ם (הל' מחוסרי כפרה ד,ב), וכן כתב רש"י עצמו (מנחות כז,ב ד"ה ושבמצורע), שהזאות אלה נעשות בשער ניקנור. בגמ' ביומא סא,א נאמר: "נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הלוג – יביא לוג אחר, ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל... גמר מתנות שבהיכל ונשפך הלוג...". ומשמע שההזאה נעשית בהיכל עצמו (חסדי דוד נגעים ט,ו), אבל בכמה כת"י וראשונים הנוסח שם: "בפנים" (כפי שהעיר מהדיר החס"ד), ולפי אפשר לומר שה"פנים" היינו בעזרה, במקום קרוב להיכל בהשוואה לשער ניקנור, או אף בבין האולם ולמזבח (עיין תוס' במנחות שם ובמקדש דוד סי' יב,ה, על מקום עמידת הכהן לפי הדעה השניה). ראה גם להלן מערכה קעח הערה 1.

המצורע ביום טהרתו מביא שלושה קרבנות: אשם, חטאת ועולה. דם האשם נזרק על גבי המזבח וחלק ממנו ניתן על כמה מאיברי המצורע: תנוך אזנו הימנית, בודן ידו הימנית ובוהן רגלו הימנית (על כך ראה מערכה קיב). בלשון חז"ל נקראו כל המתנות הללו בהכללה "מתן בהונות"). לשלושת הקרבנות הללו יש להוסיף נסכים (ויקרא יד,י), בניגוד למקובל שבאשם ובחטאת אין נסכים. בנוסף על כך מביא המצורע לוג שמן, ממנו מזה הכהן שבע פעמים "לפני ה'" (בהיכל, או בעזרה כנגד ההיכל¹), ולאחר

10. יש שהקשו על תוס', מדוע הגמ' (מד,א) מתקשה בסתירה בברייתא בין לוג השמן לבין מנחת נסכים, ולא העמידה את הסיפא במנחה שעליה מדברים תוס', שהכל מודים בה? (מרומי שדה, ועיין יתר הבז). ברם, בשטמ"ק (מד,א אות ו) גורס אחרת בברייתא, שהזכרו בה מנחת נסכים וגם נסכים, ולגרסתו הקושיה מיושבת.

11. בהתאם להגדרתו בהל' מעשה הקרבנות ב,א: "היין והסולת שמביאין עם הקרבן הם הנקראין נסכים, והסולת לבדה נקראת מנחת נסכים". ובהקדמה לפירושו למנחות: "והדבר הנקרא 'מנחת נסכים' הוא סולת בלול בשמן זית. וה'נסכים' הוא היין הקרב עם העולה או השלמים... ופעמים קוראים לכולם כלומר הסולת הבלול והיין 'נסכים' דרך אי הקפדה בשמות".

1. דין זה שנוי במחלוקת ראשונים: שיטת רש"י (יומא כד,ב ד"ה שבע הזאות שבפנים, 'רש"י כת"י' במנחות עד,ב ד"ה מתנות, וראה גם כאן ד"ה אמר רב יוסף)

בזו, ואף חכמים יכולים לסבור כר' מאיר לגבי לוג השמן, כדברי השפת אמת הנ"ל, ולכן פסק כר' מאיר, ולבסוף הסיק שהמחלוקות תלויות זו בזו וחכמים סוברים כר' שמעון (עיין בתוס' יו"ט ובליקוטי הלכות). התלבטות זו ניכרת גם מאריכות לשונו בהלכה, ומכך שהשאלה "והלא דם האשם מתירו" נשאלת בדבריו רק לגבי לוג השמן ולא לגבי הנסכים.

הכסף משנה סובר, כנראה, שגם לפי פסק הרמב"ם במשנה תורה אין המחלוקות תלויות זו בזו, שכן כתב: "ופסק כר"ש דמיקל דלית לן לחיובי מספיקא, ועוד דמסתבר טעמיה כמו שביאר רבנו בסמוך", ולא כתב את הטעם הפשוט שזוהי דעת חכמים⁵.

לוג השמן של מצורע. המצורע מביא לוג שמן, והכהן עומד בעזרה ומזה ממנו כנגד קדש הקדשים (הדבר שנוי במחלוקת, ראה בהערה 1). לאחר מכן הוא נותן מן השמן על בהונות המצורע וראשו, ואת יתר השמן הכהנים אוכלים. שמן זה איננו נחשב כנסכים לקרבנות המצורע, אלא כקרבן בפני עצמו.

מעילה בלוג השמן

בברייתא נאמר: "לוג שמן של מצורע – מועלין בו עד שיזרוק הדם, נורק הדם – לא נהנין ולא מועלין. רבי אומר: מועלין עד שיתן מתנותיו. ושזין שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות".

רש"י (ד"ה ומדשמעינן וד"ה רבי) מפרש, ש"מתנותיו" בדברי רבי הם שבע ההזאות כנגד קדש הקדשים, ועליהן אומר תנא קמא שעד אז "לא נהנין". נמצא, אפוא, שלדעת תנא קמא יש כאן שלוש דרגות: עד זריקת דם האשם – מועלין בלוג; מן הזריקה ועד מתן שבע ההזאות – אין מעילה, אלא איסור הנאה מדרבנן; וממתן שבע עד מתן בהונות – איסור אכילה בלבד מדרבנן (ד"ה מדרבנן וד"ה ושזין, והגהת השטמ"ק אות ל ולב). לעומת זאת רבי סובר

כח), כלומר, לאחר הנתינה מדם האשם (ספרא מצורע פרק ג,י).

הסוגיה עוסקת בשאלה האם השמן נחשב כחלק מן הקרבן לעניין פיגול, ואם פיגול בקרבן – השמן מתפגל עמו. שאלה נוספת היא, אימתי פוקע דין מעילה מן השמן, והאם התרתו מן המעילה מחשיבה אותו כ"דבר שיש לו מתירין" לעניין חלות הפיגול.

פיגול בלוג השמן בהשוואה לנסכים

במשנה מובאות שתי מחלוקות: האחת בין רבי מאיר לחכמים, האם נסכי קרבן הבאים עמו מתפגלים עמו, והשניה בין רבי מאיר לרבי שמעון, האם לוג השמן של מצורע מתפגל עם האשם. בגמ' (מד,ב) מבואר שאף ר' מאיר אמר שלוג השמן מתפגל רק אם הוא בא עם האשם, ולא כשהובא כעבור זמן. נמצא שלשתי מחלוקות אלה יסוד משותף, והוא השאלה: האם דבר הנספח לקרבן שיכול היה לבוא ביום אחר נחשב כחלק ממנו ומתפגל בגללו.

על פי זה כותבים תוס' (מג,א ד"ה ולוג שמן, בסוף העמוד), שר' שמעון החולק על ר"מ בלוג השמן הוא "חכמים" החולקים בנסכים, ותמיהו מדוע המשנה לא עירבה את שתי הבהבות.

באחרונים עמדו על הבדלים שונים בין שני הנושאים, שמחמתם אין זהות בין דעת ר"ש בלוג השמן לדעת חכמים בנסכים: לוג השמן קשור לאשם יותר מאשר הנסכים קשורים לקרבן, כי נסכים קרבים גם כנדבה בפני עצמם, ואילו הקרבת לוג שמן, באופן זה של הזאה ממנו, באה רק בעקבות אשם מצורע. לפיכך אפשר שחכמים החולקים על ר"מ בנסכים יודו לו בלוג השמן (שפת אמת)². לאידך גיסא, אפשר שר"ש מודה לר"מ בנסכים, ומה שאמר שאין פיגול בלוג השמן הוא מטעם אחר, על פי שיטתו (בסוף משנתנו) שכל שאינו על המזבח החיצון כשלמים – אין בו משום פיגול, והוא הדין ללוג השמן, שאין ממנו דבר על המזבח (אהל משה)³.

שאלת הקשר בין המחלוקות נוגעת לפסק ההלכה הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין יח,ח) פוסק כר' שמעון: "ואלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול לעולם: הקומץ והלבונה... והיין, בין יין הבא עם הנסכים בין יין הבא בפני עצמו... ולוג שמן של מצורע. ואם תאמר: והלא דם האשם מתירו? – אינו תלוי בו, שהרי אדם מביא אשמו היום ולוגו אחר כמה ימים כמו שיתבאר במקומו". אולם בפירוש המשנה פסק: "והלכה כחכמים, ואין הלכה כר' שמעון"⁴. אם כן הרמב"ם סבר תחילה שהמחלוקות אינן תלויות זו

2. על פי זה התקשה מדוע הגמ' לא תירצה כך את הסתירה בברייתא (מד,א), ראה להלן, ותירץ שהגמ' תולה את העניינים זה בזה משום הברייתא הבאה, "אמרו לו" וכו', המורה שחכמים נחלקו על ר"מ גם בלוג.

3. לחילוקים אחרים בין לוג השמן לבין הנסכים עיין מראה כהן מד,ב ומרומי שדה מד,א.

4. כך הנוסח הנכון, עיין במהדו' הרב קאפח.

5. הכסף משנה נזקק לטעמים אלו מפני שבמחלוקת ר' מאיר ור' שמעון אין בידינו כלל קבוע ומוסכם, עיין אנצ"ת ערך הלכה ציון 778 והלאה. מצינו גם ברמב"ם שפסק במחלוקתיהם לעיתים כך ולעיתים אחרת (עיין כלים פ"ז מ"ה ונגעים פ"ד מ"ד, שפסק כר"מ, לעומת כלים פ"ז מ"ד, שפסק כר"ש).

אימתי מסתיים איסור ההנאה, מודה הוא שהאיסור עד מתן הבהונות.

בחידידושי הגרי"ז סייע לשיטת הרמב"ם מן התוספתא בנגעים (ט,ד): "נתן מקצת מתנות על גבי בהונות, ונשפך – יביא אחר ויתחיל בתחילה על גבי בהונות... וכולן אינן נאכלין, חוץ מן האחרון שהוא נאכל". בשלמא אם איסור האכילה עד מתן הבהונות הוא מדאורייתא – מובן מדוע רק האחרון נאכל, כי בראשונים לא נעשה מעשה המפיק את האיסור שמוטל עליהם; אבל אם האיסור מדרבנן (וממילא אינו איסור בחפצא, אלא סייג בעלמא) – לכאורה השלמת מתן הבהונות על ידי הלוג האחרון צריכה להתיר גם את כל אלה שקדמו לו⁸.

הקשר בין המעילה לפיגול

בברייתא בגמ' (מד,א, ומקורה בספרא צו פרק יג,ה) נאמר שיש פיגול בלוג שמן של מצורע, כדעת ר' מאיר, ומאידך הזכרה מנחת הנסכים⁹ בין אלו שאין בהם פיגול, כדעת חכמים, ותמחה הגמ' על סתירה זו. רב יוסף משיב שהברייתא סוברת כחכמים, אבל בלוג השמן יש סברה אחרת להגדירו כדבר שיש לו מתירין, הראוי להתפגל, מפני שמתנות הלוג עצמו מהוות "מתיר" לשייריו, וזאת על פי שיטת רבי, שמועלין בלוג השמן עד שיתן את מתנותיו.

מלשון רב יוסף: "הא מני רבי היא, דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה" משתמע שלפי תנא קמא השמן נותר מדאורייתא עוד לפני מתן הבהונות, כשיטת רש"י. לשיטת הרמב"ם, שגם לפי תנא קמא השמן אסור באכילה מדאורייתא עד מתן הבהונות, צריך לומר שרק דבר המתיר מן המעילה (בדומה ל"מתיר" בדם השלמים, שהוא המקור לפיגול) יכול להחשב כ"מתיר" אף לעניין פיגול. לכן לדעת תנא קמא, שדם האשם כבר התיר ממעילה ומתנות הלוג מתירות כעת רק את האכילה, אין זה "מתיר" גמור.

מאידך יש לשאול על שיטת רש"י, שלתנא קמא דם האשם מתיר את השמן מדאורייתא אף באכילה: מדוע לוג השמן אינו נחשב "דבר שיש לו מתירין" מחמת שדם האשם מתירו מדאורייתא? אמנם ניתן להביאו ביום אחר, ואז לא דם יתירנו, אבל סוף סוף כעת הוא המתיר! ולדעת הרמב"ם הדבר מובן יותר, שדם האשם איננו המתיר באכילה, אלא רק מפיק את דין המעילה (גרי"ז). בקרן אורה הציג, שאולי תנא קמא הוא ר' מאיר, הסובר במשנה שדם האשם נחשב "מתיר" לשמן; אך העיר, שהרמב"ם פסק כתנא קמא לעניין המעילה למרות שבפיגול פסק כרבנן דר' מאיר.

יש מעילה מדאורייתא עד מתן השבע, ומכאן והלאה איסור אכילה בלבד.

נראה שהיסוד לפירושו הוא משפט הסיום: "ושוין שאסור באכילה", שלכאורה אין בו צורך, שהרי תנא קמא אמר "לא נהנין", וכל שכן שאין אוכלין, וקל וחומר לדעת רבי, שאמר שאף יש מעילה "עד שיתן מתנותיו"! לפיכך פירש כאמור, ש"מתנותיו" בדברי רבי הן מתנות השבע, וגם תנא קמא אמר "לא נהנין" כוונתו עד למתנות אלו, ומכאן והלאה קיים איסור אכילה בלבד. ולפי זה הלשון "עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות" פירושה: עד שיתן לא רק את מתן השבע (שזה פשיטא, ומובן מהרישא) אלא גם על הבהונות.

טעמו של החילוק בין מתן שבע למתן בהונות, שההגדרה הקובעת לעניין איסור מעילה היא "נפש כי תמעול מעל... מקדשי ה'" (ויקרא ה,טו), ומתן השבע, שהן לכיוון קדש הקדשים, הרי הן "צורך גבוה" כלשון רש"י, מה שאין כן מתן הבהונות, שאינו אלא לטהרת המצורע. לפיכך עד מתן השבע יש מעילה, מדאורייתא או כאיסור הנאה מדרבנן, ולאחר מכן אין מקום למעילה, אלא איסור אכילה גרידא שקבעו חכמים, אולי כסייג כדי שלא יכלה הלוג לפני מתן הבהונות.

לרמב"ם שיטה אחרת בעניין זה, שכן כתב (הל' מעילה ב,י): "לוג שמן של מצורע מועלין בו משהוקדש בכלי' עד שיוקד דם האשם. נורק דם האשם לא נהנין ולא מועלין עד שיתנו ממנו מתנותיו. נתנו ממנו המתנות – הותרו השיריים באכילה כבשר חטאת ואשם". לדעתו יש שתי דרגות בלבד: מעילה עד זריקת הדם, ומכאן והלאה איסור הנאה עד גמר המתנות, המתירות אפילו באכילה.

עוד כתב הרמב"ם (הל' מחוסרי כפרה ד,ג): "ואסור לאכול מלוג השמן עד שיתן ממנו מתן שבע ומתן בהונות, ואם אכל – לוקה, כאוכל קדשים קודם זריקה", כלומר, האיסור מדאורייתא, אבל לא משום מעילה, אלא משום האיסור לאכול קדשים לפני זריקת דמם⁷, ולא כדעת רש"י שאיסור האכילה הוא מדרבנן.

נראה שהרמב"ם סובר ש"מתנותיו" בדברי רבי היינו מתן הבהונות, והמחלוקת עוסקת בכל הזמן שמזריקת הדם ועד מתן הבהונות, האם יש בו מעילה, ופסק כדעת תנא קמא שאין מעילה (על פי הכלל: "הלכה כרבי מחברו ולא מחבריו", פסחים כז,א). המשפט "ושוין שאסור באכילה" (המיותר לכאורה, כאמור). בא לחדש שני דברים: האחד, שמודה תנא קמא שהשמן אסור באכילה מדאורייתא ואף לוקין על כך, והשני, שלמרות שתנא קמא לא הזכיר בדבריו

6. בעניין זה יש חיידוש ברמב"ם, שהמעילה מתחילה לא מקדושת הפה כפי שהוא במנחות ונסכים (עיין מעילה פ"ב משניות ז-ט), אלא מהקידוש בכלי שרת, ודן בזה באריכות בחידושי הגרי"ז כאן.

7. איסור זה אינו תלוי במעילה, שהרי נאמר גם בקדשים קלים שאין בהם מעילה, ועיין משנה למלך הל' מעילה א,ג על ההבדלים בין שני הדינים.

8. ר' אלעזר ור' שמעון שם סוברים שכולם נאכלים, אבל זאת משום שלדעתם

מקצת מתנות הבהונות שכן נעשו עלו לו, עיין שם וביומא סא,א.

9. עוד מצאנו בתוספתא שם (הל' ב): "ועד מתי מועלין? עד שיתן מתנותיו. ר' שמעון אומר: עד שיזה הזאותיו". משתמע ש"מתנותיו" בדברי ת"ק היינו אף מתן בהונות, כפירוש הרמב"ם לדעת רבי, ואילו ר"ש סובר כרבי לפירוש רש"י. על כל פנים נמצא שיש שלוש שיטות תנאים בעניין, אך עיין שם בחסדי דוד.

9. ואף הנסכים עצמם, לגרסת השטמ"ק אות ו, ועיין במערכה הקודמת הערה 10.

סיכום

נחלקו רבי מאיר ורבי שמעון האם יש פיגול בלוג השמן של מצורע. דעת תוס' שמחלוקת זו וזה למחלוקת רבי מאיר וחכמים על פיגול בנסכים, אך באחרונים חילקו בין שני הנושאים באופנים שונים. הרמב"ם בפירושו למשנה סבר שהדברים אינם תלויים זה בזה, ופסק שיש פיגול בלוג השמן, ובהלכותיו חזר בו.

עוד נחלקו תנאים לגבי פקיעת המעילה מלוג השמן: לדעת תנא קמא זריקת דם האשם מוציאה את הלוג מידי מעילה. באשר להיתר האכילה וההנאה מכאן ואילך נחלקו ראשונים בדעתו: לדעת רש"י יש בו איסור הנאה מדרבנן עד שבע מתנותיו כנגד קדש הקדשים, ואחר כך איסור אכילה בלבד מדרבנן עד גמר מתנותיו על הבהונות. לדעת הרמב"ם איסור ההנאה נמשך עד גמר המתנות, וכן איסור האכילה מדאורייתא, בדומה לאיסור אכילת קדשים לפני זריקת דם.

לדעת רבי מתנות הלוג הן המוציאות אותו מידי מעילה (לרש"י – שבע המתנות, ולרמב"ם – מתנות הבהונות), ואין הלכה כמותו. בלוג הבא בפני עצמו אומרת הגמ' שהכל מודים שמתנותיו מוציאות אותו מידי מעילה, והרמב"ם לא כתב זאת, ויש אומרים שלדעתו אין בו מעילה כלל (גרי"ז).

מסקנת הגמ', שאפילו לדעת רבי לוג השמן אינו נחשב "דבר שיש לו מתירין" לענין פיגול, משום שה"מתיר" הנדרש בפיגול הוא דם או קומץ, שיש בהם עבודת מזבח.

ר' ירמיה דוחה את תירוץ רב יוסף, מפני שבברייתא אחרת מבואר שמחלוקת ר"מ וחכמים אינה אלא בלוג הבא עם האשם, כאמור, ובלוג הבא בפני עצמו הכל מודים שאינו מתפגל, למרות שמתנותיו הן המתירות אותו, ומכאן שהיתר הלוג על ידי מתנותיו אינו נחשב "מתיר"! טעמו של דבר, שדין פיגול נאמר לגבי שלמים, שבהם הדם הוא המתיר, ולכן "מתיר" לענייננו הוא דווקא בעבודת המזבח (עיין רש"י ד"ה הבא בפני עצמו ובמערכה צט: "מה נחשב מתיר").

לפיכך תירץ ר' ירמיה שיש להשמיט מהברייתא הראשונה את הנסכים, וכולה סוברת כר' מאיר¹⁰. אביי אף הוא מעמיד כר"מ, אך בלא הגדה, ופירש שהנסכים שהוזכרו הם אלו הבאים בפני עצמן, שבהן מודה ר"מ שאינם מתפגלים (וכך נקט הראב"ד בפירושו לספרא).

מעילה בלוג שמן הבא בפני עצמו

לשון ר' ירמיה: "הרי לוג הבא בפני עצמו, דלכולי עלמא מתנותיו שרו ליה..." מן המעילה (במקביל ללשון רב יוסף: "הא מני רבי היא... מתנותיו שרו ליה", דהיינו מן המעילה). מכאן שיש מעילה בלוג אפילו כשהוא בא בפני עצמו, ומתנותיו הן המתירות אותו. דין זה לא הובא ברמב"ם (הל' מעילה ב, ה"ל), שסתם וכתב שדם האשם הוא המתיר את לוג השמן, ותמה על כך באור שמח.

יש אומרים בדעת הרמב"ם שבלוג זה אין מעילה כלל, כי אינו "קדשי ה'" הניתנים על המזבח, וכוונת הגמ' ש"מתנותיו שרו ליה" מאיסור האכילה הקיים בקדשים לפני זריקת דם (חידושי הגרי"ז כאן)¹¹.

מערכה קג. פיגול בחטאת פנימית (מד,ב)

בין למזבח – חייבין עליו משום פיגול", ובהמשך מובאת דוגמא לכך: "פרי הנשרפים ושעירים הנשרפים – דמן מתיר את אימוריהן ליקרב". אלא שעל כך נחלק ר' שמעון: "כל שאינו על המזבח החיצון כשלמים – אין חייבין עליו משום פיגול".

במשנה במעילה (פ"ב מ"ג) נאמר באופן סתמי שיש פיגול בפרי הנשרפים, ולא כדעת ר' שמעון. בתוספתא (זבחים ה,ג) מובאת דעת תנא קמא בשם ר' מאיר (וכן בתוספתא במעילה א,ג), ור' שמעון אומר שם את דעתו בשם ר' עקיבא. בגמ' כאן מובאת דעה שלישית של ר' אלעזר בשם ר'

דין הפיגול נאמר בתורה בפרשת השלמים: "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה... פיגול יהיה" (ויקרא ז,יח). על רקע זה נחלקו תנאים בשאלה האם הלכות פיגול נאמרו גם בחטאת פנימית, השונה משלמים בכך שדמה ניתן בהיכל ולא במזבח החיצון, ואם גם בה קיים דין זה – האם נאמר גם בעבודות הנעשות בהיכל.

מחלוקת התנאים

במשנתנו (מג,א) נאמר: "וכל שיש לו מתירין, בין לאדם

10. תנא קמא בלוג הבא עם האשם המתנות אינן נחשבות "מתיר" אף על פי שהן מתירות באכילה, ואם כן מה מקשה עליו ר' ירמיה מלוג הבא בפני עצמו? אלא שיש לחלק, ששם יש דם אשם המתירו ממעילה, ולכן מתנות הלוג המתירות רק באכילה לא יכולות להחשב כמתיר, אולם בלוג הבא בפני עצמו, שאין מתיר אחר עמו, ראוי שלשיטת רב יוסף המתנות המתירות באכילה יחשבו מתיר.

10. נראה שר' ירמיה העדיף להשמיט את הנסכים מפני שהם מופיעים כחלק מרשימה ארוכה: "ומוציא אני את הקטורת" וכו', ובה כל אלו שנמנו במשנה, ואם כן אפשר שמאן דהוא טעה להכניסם לברייתא על פי משנתנו. לעומת זאת לוג השמן הוזכר כמשפט בפני עצמו, "עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע", וקשה להניח שמשפט זה כולו הוכנס לברייתא בטעות.

11. אמנם לעיל מיניה אמר רב יוסף: "הא מני רבי היא", ומבואר שלדעתו אליבא